

Недялко Йорданов или другото име на успеха

75 години от рождението на поета

Оценката ми е вероятно крайна в своята категоричност, но има това предимство, че е точна и коректна, въпреки че житейският и творчески път на Недялко Йорданов съвсем не са били леки и постла-ни с рози.

Поетът, драматургът, тв деец, режисьорът, редакторът, театралният директор, бардът и публицистът Недялко Йорданов, е бил не само критикуван, но и иронизиран, обругаван, носил е дамгата на син на народен враг (нелепата история с обвиненията в предателство и реабилитацията на баща му Асен Йорданов между 1950 и 1955 г., така проникновено описана от него през 2003 г. в документалната му диалогия „Историята на една любов“), на облагодетелстван велможна на културния фронт, заради което през 1990 г. напуска любимия си роден Бургас (където между 1963 и 1990 г. е драматург и художествен ръководител на театър „Адриана Будевска“) и преселването му в София, където пък през следващите девет години е драматург и режисьор на театър „Възраждане“.

Всички тези житейски бури (припомням и свадата му с Богомил Райнов на страниците на „Литературен фронт“ между 1 и 29 март 1990 г.) се отразяват на характера и психиката на Йорданов, а лицето му е отдавна набраздено от преживените неволи и драми.

През годините единствено публика-та остана вярна на неговото поетично, мемоарно и драматургично творчество.

Защото е истина, че на пръстите на едната ръка се броят съвременните български творци, радващи се на неизменна популярност, стигаща до уникални за родната действителност мащаби през последните 4 десетилетия.

Недялко Йорданов по нагласа и натюрел е писател за широката публика.

Автор, който без самоцелно да се е зарекъл, създава пиеси, романи и стихове, радващи се на истинска всенародна любов.

Той е сред малцината майстори на словото ни, които бяха и са на вълната на успеха преди и след 10 ноември 1989 г., които създадоха и създават творби, можещи да бъдат определени като лирико – драматични шлагери, като бестселъри за максимално голяма аудитория, без от това да страда качеството им.

И ако сред многобройните му стихосбирки – над 30 на брой между „Всичко ще изпита-ме“ (1963) „Танц“ (2010) „70 Стихотворения“ (2010) и „Безлюбовие“ (2012) има и конюнктурни, повърхностни и злободневни експромти (все пак аз много харесвам ретроатмосферата на „Старомодна поезия“ от 2002 г.), то той може да бъде спокоен, че с любовната си и интимно – изповедна лирика, ще остане в сърцата на своите читатели. Няма да е пресилено, ако се посочи, че творби като „Не остарявай, любов“, „Младостта си отива“, „Молитва за България“, „Остаряваме бавно“, „Моето мъжко момиче“, или „Любов необяснима“ ще намират винаги място във всяка уважаваща се антология на българската поезия, където аз бих поставил и ярко нестандартната му „Песничка за Червената шапчица“, с която, преосмисляйки

Поетът в началото на творческия си път

класическия образец на Шарл Перо, с една присъща на Валери Петров духовита чувствителност и непосредственост, достига до завидни и горчиви прозрения за същността на днешния ни живот. Недялко Йорданов е продължител на линията на Булат Окуджава и Владимир Висоцки за създаване на витални градски романси и балади, със сюжет и емоция, в които непри-нудено, увлекателно и емоционално хроникера и осмисля парадоксите и безумията на битието ни. Може би в някои случаи робува на известна публицистична злободневност и сатирична шаржираност, вероятно и броят на текстовете му, превърнати в шлагери, дразни определени кръгове сред родните литературни пуритани, но малцина са

Недялко Йорданов

поетите в България днес, които биха се осмелили да отразят зловещо-гротесковото ни настояще, крахът на обществените морални ценности с инвенциите на разяждащата като киселина сатирична балада, която триумфира във „Ваничка“ или „Полковник Стоянов“.

Затова и текстовете му са интересни и привлекателни като поезия и като литературна първооснова за шлагери (издал е 10 компактдиска между 1986 и 2006 г.), еднакво добре звучат в негово изпълнение или в интерпретацията на асовете на българската естрада „Група НЛО“, Стефан Димитров и Богдана Карадочева, Тодор Колев, Стефан Данаилов, Маргарита Хранова...

Затуй двутомникът му от 1995 г. се разграби от щандовете за броени дни, а към 2010 г. той вече видя излизането на четири тома от събраните си произведения.

Затова е интересен с изповедния си тон в своите мемоарни свидетелства на времето – „Истината за моя баща“ (1992), „История на една любов“ (2003) и „Здравей, аз“ (2005).

Качествата на сатирика Недялко Йорданов са въвн от всяко съмнение.

Той напихва безпогрешно обществените недъзи и с мек и незлоблив хумор, преминаващ често в стряскащ сарказъм, бичува гафовете на миналото и нерадостното ни настояще.

Енциклопедия на търсенията и достиженията му се явяват книгите му за знаковия и култов бард на прехода ни Трендафил Акациев, станал наш любимец още в „Трендафил Акациев – поет на соцреализъм и демократията“ (1992) и добил завършен образ в трилогията от 1998 г. „Трендафил Акациев“.

Недялко Йорданов създава запомнящи се и физиономични творби за деца. Той не търси евтиния ефект, позьорското вдетиняване. За него е важен съкровеният тон, общуването с детето като с равен и ненаатрапчивото лансиране на такива ценности и добродетели, които винаги са били актуални.

Затова и повечето от детските му книги са толкова популярни, колкото поезията му за възрастни, а специално романът в стихове „Страшни смешки, смешни страшки за герои с опашки“ (1982) и сборникът „Приключения опасни със герои сладкогласни“ (1997) и до сега си остават сред бестселърите на родната детска литература.

Неслучайно поетът пре-

върна в успешна пиеса за подрастващи „Приключения опасни със герои сладкогласни“ през 1985 г., две години по-късно реализира другия си детски театрален хит „И в дъжд, и във вятър, пак на театър“, а през 1997 г. ни изненада с творческото преосмисляне на класиката на братя Грим – „Вълкът срещу козата и трите й козлета“.

В театъра Недялко Йорданов е прищълец.

В храма на Мелпомена той идва от литературата.

Той завършва гимназия в Бургас през 1957 г. и българска филология в СУ „Климент Охридски“ през 1962 г., като на следващата година започва работа в ДТ „Адриана Будевска“ в Бургас.

Това е и причината дълго време към драматургично-режисьорските му изяви да съществува предубеждение от съсловието за завидната енергия и самочувствието на един неофит, който има амбицията не само да пише пиеси, но и да ги поставя, да режисира творби и на други изяви имена в националната ни литература („Домашен ресторант“ на Ивайло Петров, 1997 г.), да натрупа като режисьор за четири десетилетия 55 постановки, да накара Радой Ралин да пропее и да принуди кохорта от знаменитости от интелектуалния ни елит като Блага Димитрова, Радой Ралин, Стефан Цанев, Георги Калоянчев, Иван Радоев, Марко Ганчев и Борис Димовски към саморазкрития и автотерапия в тв серия „Една вечер с...“ (1990), да бъде водещ на тв сериали „Страшни смешки, смешни страшки за герои с опашки“ (1994), „Приключения опасни със герои сладкогласни“ (1995) и „Вълкът срещу козата и трите й козлета“ (1997), да режисира в телевизията спектакли като „Мотопедът“ (1975), „Старецът“ (1977) и „Любов необяснима“ (1977) за БНТ, да пише сценарий и да е постановчик на

деветсерийната продукция за Тв СКАТ Бургас „Има нещо гнило в Дания“ (1998), да опита силите си в тв режисура с новелата „Аз и морето“ (1985) по стихове на Петя Дубарова и с антифашистката драма „Кажми ми Кармен“ (1979) със Сава Пиперов в главната роля.

Недялко Йорданов е сценарист на филма на Маргарит Николов „Дневна светлина“ (1974), екранизация на пиесата му „С надежда за утре“ (1967), той опитва силите си с поставянето на шедьоври на световната драматургия като „Хамлет“ (1985), а същевременно създава и произведения на границата между музикъла и площадното зрелище „Поезията на Трендафил Акациев“ (1991).

Нещо повече, пише и либретото за оперетата „Хубавата Елена“ в ДМТ „Стефан Македонски“ през 1997 г., а през 2000 г. е автор и постановчик на музикъла „Ще те накарам да се влюбиш“ по музика на Хайгашот Агасян.

Пиесите на Недялко Йорданов – близо 30 на брой за период от 44 години – са занимателни, завладяващи, ефектни, с увличаща интрига, отчитат изискванията на театралната специфика и са с много добър темпоритъм, с великолепни и запомнящи се образи.

Те са барометър на обществените потребности и изисквания, критично – изобличителни, обогрени със злъчно – горчив и шокиращ хумор, в който, като във фокус са събрани фобии, илюзии, надеждите и комплексите на съвременния българин.

Драматургът руши табутата още с дебютната си изява „Ние не вярваме в щъркели“ (1966). Той пръв дръзва да покаже на сцената стриптийз в „Една за всички, всички за една“ (1986), за него жанровите канони са истинско бремене и той проявява завиден афинитет към музикъла, мелодрамата, трагикомедията и трагифарса, към междинни жанрови форми, в които по най-убедителен, ефектен и адекватен начин успява да реализира интересуващите го проблеми и идеи.

Темата за трудната интеграция на младежта в обществото намери своя триумф в „Мотопедът“ (1971), сложните нравствено-етични дилеми на управленските среди в годините на научно-техническия прогрес получава своето най-пълноценно отразяване във „Въпрос на принцип“ (1972) и „Имате ли огънче?“ (1976).

Клишетата на антифашиската тема са елиминирани чрез изключително оригиналната негова трактовка

в популярните „Любов необяснима“ (1974) и „Мата Хари“ (1983), детският музикъл отбелязва един от безспорните си върхове с „Приключенията опасни със герои сладкогласни“ (1985), като дори баналните семейни конфликти са интерпретирани по нов и оригинален начин в „Развод по български“ (1978).

Като малцина наши драматурзи Недялко Йорданов разкрива крушението на мечтата на българката за сносен и нормален живот в „Една за всички, всички за една“ (1986) и „Касетофонът“ (1989), дързък и зрял е опитът му да направи своя трактовка на един от най-популярните сюжети в световната драматургия с „Убийството на Гонзаго“ (1988), а тъжно-ироничният му поглед спрямо кретенизма на прехода ни получава своя завършен модел във „Волни птички божи“ (1993), откъдето до жестоките и разтърсващи по своята дълбочина обобщения за смисъла на нашите усилия за просперитет и щастие, за цената на компромиса и деградацията на „Довиждане до другия живот“ (1995) и „Далечната сянка на далечните дни“ (2005) крачката е само една, при това логически закономерна. Пиесите и постановките на Недялко Йорданов се радват на изключителен успех в България.

Публиката ги търси и масово ги посещава, цяла театрална трупa съществува 9 години благодарение на тях, което навява не само умиление и патриотична гордост за

възрожденските предходници от типа на Добри Войников, но и говори недвусмислено за щедрия талант на Н.Йорданов, за уникалните му способности, каквито, съчетани по такъв неповторим начин и на приемливо качествено ниво, у нас се срещат обидно малко.

Не съм апологет на Недялко Йорданов, но държа да подчертая, че и в България има надарени творци от неговия ранг, които са способни да създават качествени продукти за масова консумация, автори, без които многообразието от почерци, стилове и нивенции в днешната ни културна ситуация би било немислимо. Българската публика и в бъдеще ще чувства потребност от добри и популярни драматурзи като Булат Окуджава в Русия, Нийл Саймън в САЩ или Алън Ейкбърн във Великобритания.

А аз съм убеден, че в България имаме такъв автор, при това не само популярен, но и талантлив. Който на 18 януари навърши 75 години.

За настоящето и бъдещето на Недялко Йорданов съм спокоен. Времето е на негова страна, привържениците му се увеличават и вярвам, че поколението, което идва след нас, трезво и безпристрастно ще открие неговия принос в родната ни поезия, белетристика и театър, където смятам, че и в бъдеще ще заема своето престижно и почетно място.

Борислав Гърдев

Представяне на стихосбирката „Ела, любов“

